

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2016

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

1.1 Turvallisuussuunnitelma

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 - 2020

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

6 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2020

6.1 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lähtökohdat ja toteutus

6.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman visio ja strategiset tavoitteet

6.3 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat periaatteet

6.4 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

7 Hyvinvointisuunnitelma 2017-2020

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

8 Suunnitelman laatijat

9 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2016

Vuodesta 2011 terveydenhuoltolaki on velvoittanut kunnat laatimaan hyvinvointikertomuksen kerran valtuustokaudessa. Kunnanvaltuusto hyväksyi 28.8.2014 Pälkäneen kunnan ensimmäisen hyvinvointikertomuksen vuosille 2013–2016. Hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on tukea hyvinvointitiedolla johtamista ja päätöksentekoa. Hyvinvointikertomukseen kootaan yhteenveto väestön hyvinvoinnista ja terveydentilasta, sen vahvuuksista ja kehittämiskohteista eri lähteistä saatujen tietojen pohjalta. Hyvinvointikertomuksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa eri tahojen yhteistyötä, ja kunnassa toimivan poikkihallinnollisen hyvinvointityöryhmän rooli on keskeinen tiedon jalostamisessa ja hyvinvointisuunnitelman toimeenpanossa.

Hyvinvointikertomuksessa luodaan katsaus menneeseen sekä asetetaan seuraavan nelivuotiskauden painopisteet ja tavoitteet indikaattori- ja muun kunnan keräämän tiedon perusteella. Hyvinvointisuunnitelman tulisi kytkeytyä suoraan kunnan talous- ja toimintasuunnitteluun.

Hyvinvointikertomuksessa 2013–2016 todettiin kokonaisuutena Pälkäneen tilanteen olevan kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta melko hyvä. Suurimpia ongelmia olivat negatiivinen väestönmuutos, työttömyys, toimeentulon ongelmat, taloudellinen huoltosuhde, väestöllinen huoltosuhde, palveluiden korkeat kustannukset osassa palveluita ja nuorten moninaiset ongelmat. Lasten ja lapsiperheiden tilanne sen sijaan todettiin hyväksi.

Suunnittelukauden tärkeimmät tavoitteet liittyivät rakenteellisiin ongelmiin kuten työttömyyteen ja muuttoliikkeeseen. Toisena merkittävänä tavoitteena oli nuorten huomattavien ongelmien tarkempi analysointi ja syiden selvittäminen ja niihin puuttuminen. Tässä olennaisessa osassa oli Kangasalan kunnan kanssa tehtävän lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen sekä kouluissa ja varhaiskasvatuksessa tehtävä ennaltaehkäisevä työ.

Kolmantena merkittävänä tavoitteena oli ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen ja omaishoidon lisääminen sekä yleisemmin asumismahdollisuuksien parantaminen. Yksittäisenä hankkeena Senioritalo nähtiin tärkeäksi.

Ennakkovaikutusten arviointimallin käyttöönotolla ja juurruttamisella johtamisen välineeksi tavoiteltiin parempaa kunnan hyvinvointijohtamisen tilaa ja tehtävien päätösten tarkastelemista entistä monipuolisemmin.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyön seurannassa vuosina 2017–2020 käytettävät indikaattorit hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 15.6.2016. Indikaattorien tarkastelussa ja hyvinvointikertomuksen jäsentämisessä on hyödynnetty Kuntaliiton sähköistä hyvinvointikertomus -työkalua. Tuoreimmat saatavilla olevat indikaattoritiedot sähköisessä hyvinvointikertomuksessa ovat pääosin vuosilta 2013–2015. Vuoden 2016 tilastoja on voitu hyödyntää siltä osin, kun ne ovat olleet muuta kautta saatavilla (esimerkiksi työllisyyskatsaukset ja Kelasto-raportit). Lisäksi on hyödynnetty kunnan itse keräämiä tilastoja ja aineistoja kuten kuntalaiskyselyitä ja asiakastyytyväisyyskyselyitä, yleisötilaisuuksien antia sekä kunnan eri tehtäväalueilla työskentelevän henkilöstön kokemustietoa. Vertailukuntina ovat aiemman hyvinvointikertomuksen tapaan Kangasala, Orivesi, Hämeenkyrö, Parkano sekä Pirkanmaa.

1.1 Turvallisuussuunnitelma

Turvallisuus ja hyvinvointi liittyvät hyvin tiiviisti toisiinsa. Aiemmin turvallisuus määriteltiin ennen muuta kontrollina ja järjestyksen ylläpitämisenä, mutta nykyään näiden rinnalla voidaan puhua hyvinvointiturvallisuudesta. Tällä tarkoitetaan ennalta ehkäisevää turvallisuustyötä ja muita menettelyjä, joilla vaikutetaan siihen, että turvallisuusriskit ja -uhkat toteutuisivat mahdollisimman harvoin. Lisäksi hyvinvointiturvallisuuteen sisältyy korkea turvallisuuden tunne eri väestöryhmissä.

Turvallisuussuunnittelun tavoitteena on vähentää rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien määrää ja niistä aiheutuvia vahinkoja sekä ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Sitä toteutetaan eri viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän välisenä laajana, konkreettiseen toimintaan tähtäävänä yhteistyönä.

Sähköinen hyvinvointikertomus sisältää turvallisuuteen liittyviä indikaattoreita ja lisäksi poliisilta on pyydetty kuntakohtaista tietoa Pälkäneen tilanteesta. Hyvinvointikertomukseen on sisällytetty ne Sisäministeriön julkaisun 15/2014 mukaiset indikaattorit sisäiseen turvallisuuteen liittyen, joista Pälkäneen osalta on saatu tiedot.

Poliisin tietoon tulleita törkeitä pahoinpitelyitä oli vuonna 2015 yksi tapaus ja lieviä pahoinpitelyitä 27 tapusta. Perheväkivaltaan liittyvien kotihälytysten määrä nousi vuonna 2015, jolloin tehtäviä oli 20. Vuonna 2014 tehtävien määrä oli 4, vuonna 2013 11 ja vuonna 2012 29.

Päihtyneisiin henkilöihin, häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan liittyvät tehtävät ovat vähentyneet. Näihin liittyviä tehtäviä vuonna 2015 oli yhteensä 38. Lukumäärät aiempina vuosina olivat 2014: 52, 2013: 86 ja 2012; 94.

Katuturvallisuusindeksi kuvaa yleisten paikkojen turvallisuutta ja se on ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen sekä liikennejuopumusten painotetun lukumäärän suhde väestön määrään. Mitä suurempi indeksin arvo on, sitä vähemmän näitä rikoksia alueella esiintyy. Pälkäneen katuturvallisuusindeksi vuonna 2015 oli 140,49, joka on jonkin verran pienempi kuin vuonna 2014 (169,87). Luku on kuitenkin noussut vuosista 2013 (124,26) ja 2012 (105,92).

Suurin osa tapaturmista on koti- ja vapaa-ajan tapaturmia ja niiden hoitokustannukset ovat yleensä korkeat. Kaatumiset ja putoamiset ovat yleisiä tapaturmia kaiken ikäisillä, mutta erityisen paljon niitä tapahtuu ikääntyneille. On tärkeää, että kotipalveluhenkilöstö osaa arvioida ikäihmisten kotona olevat riskit esimerkiksi kaatumisiin ja paloturvallisuuteen liittyen. Katujen ja kiinteistöjen piha-alueiden aurauksella ja hiekotuksella voidaan ehkäistä ulkona tapahtuvia tapaturmia.

Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden ja loukkaantuneiden määrät ovat nousseet. Vuonna 2015 tieliikenne onnettomuuksissa kuoli ja loukkaantui yhteensä 16 henkilöä. Vastaavat luvut olivat 11 vuonna 2014, 8 vuonna 2013 ja 12 vuonna 2012.

Pirkanmaan ELY-keskus, Akaan ja Valkeakosken kaupungit sekä Urjalan ja Pälkäneen kunnat laativat parhaillaan koko eteläistä Pirkanmaata koskevaa viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelmaa. Työhön osallistuu myös Liikenneturva, poliisi ja konsulttina Ramboll Finland Oy. Suunnitelma valmistuu keväällä 2017. Valtakunnallisen liikenneturvallisuustavoitteen mukaisesti eteläisen Pirkanmaan kunnat pyrkivät vähentämään liikennekuolemien määrää 50 % ja loukkaantuneiden määrää 25 % vuoden 2010 tasosta. Pitkän tähtäimen turvallisuustavoitteena on, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä. Tavoitteen saavuttaminen vaatii muutoksia liikenneympäristössä, mutta ennen kaikkea ihmisten asenteissa ja liikennekäyttäytymisessä.

Tämän lisäksi Pälkäneen kunnassa toimii keväällä 2016 perustettu liikenneturvallisuustyöryhmä, johon kuuluu 10 jäsentä. Ryhmä koostuu teknisen lautakunnan, sivistyslautakunnan ja vapaa-

aikalautakunnan valitsemista jäsenistä ja se kokoontui vuonna 2016 kolme kertaa. Liikenneturvallisuustyöryhmä on jalkaantunut Onkkaalan keskusta-alueelle keväällä 2016 ja Luopioisten keskusta-alueelle syksyllä 2016. Näillä katselmuskierroksilla tutustuttiin ja selvitettiin kohteissa olevia liikenneturvallisuuteen liittyviä ongelmapaikkoja ja niiden syitä.

Pälkäneen kunnan perustaman liikenneturvallisuustyöryhmän tavoitteena on kerätä Pälkäneen kunnan alueelta tietoa liikenneturvallisuuteen kohdistuvista pienemmistä ja isoimmista vaaranpaikoista sekä konkreettina kautta esittää korjausehdotuksia eri kohteiden parantamiseksi. Tällaisia oleellisia kohteita ovat muun muassa näkymät, liittymät, suojatiet, koulujen ja päiväkotien alueet, kevyen liikenteen väylät, teiden kunnan kohentaminen, hidasteet, liikenteen ohjausmerkit ja ihmisten liikennekäyttäytyminen eri ikäpolvissa.

Kunnan liikenneturvallisuustyöryhmän työ jatkuu ja tarkoituksena on laatia hankkeita ja tapahtumia varten ns. vuosikello, jonka avulla pyritään järjestämään muun muassa erilaisia tilaisuuksia.

Vuonna 2015 Pälkäneen kunnassa on otettu käyttöön kameravalvonta ensisijaisesti kunnan omistamissa kiinteistöissä ja muissa kohteissa kuten venesatamat ja yleiset alueet. Tarkoituksena on parantaa valvontaa ja turvallisuutta sekä ehkäistä ilkivaltaa ja häiriöitä.

Kuntalaisten turvallisuuden tunnetta on selvitetty hyvinvointikyselyllä. Vastanneista yli puolet (50,9 %) koki asuinympäristönsä erittäin turvalliseksi ja 37,7 % turvalliseksi.

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Pälkäneen kunnan hyvinvointikertomuksessa 2013–2016 ei ole määritelty varsinaisia painopistealueita, mutta on nostettu kunnan rakenteelliset ongelmat, nuorten hyvinvointi, ikäihmisten hoito ja asuminen sekä EVA -menettely vuosien 2015–2016 hyvinvointisuunnitelmaan. Näille teemakokonaisuuksille on asetettu tavoitteet, toimenpiteet ja vastuutahot vuoden 2015 talousarvion yhteydessä hyväksytyssä hyvinvointisuunnitelmassa. Hyvinvointisuunnitelma sisälsi suunnittelutaulukon, jonka seuranta on kulkenut osana talousarvion seurantaa. Tavoitteet asetettiin kahdelle vuodelle niiden laajuuden vuoksi.

Rakenteelliset ongelmat

Tavoite: Pitkäaikaistyöttömien ja yli 50-vuotiaiden työttömien määrän vähentäminen

Lähtötasona elokuussa 2014 pitkäaikaistyöttömiä oli 142 ja yli 50-vuotiaita työttömiä 175. Tavoitteena oli, että sekä pitkäaikaistyöttömien määrä että yli 50-vuotiaiden työttömien määrä vähenee vuosittain 10 %. Tavoitteeseen ei ole päästy, vaan joulukuussa 2016 pitkäaikaistyöttömiä oli 166 ja yli 50-vuotiaita työttömiä 197. Pitkäaikaistyöttömien määrä laski vuosien 2015 ja 2016 aikana, mutta on lähtenyt uudelleen kasvuun loppuvuonna 2016. Aktivointiaste Pälkäneellä on kuitenkin hyvällä tasolla ja asiakkaita on saatu ohjattua palveluiden piiriin.

Pälkäneen kunta on saanut Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta Euroopan sosiaalirahaston avustuksen Kostiakeskushankkeen toteuttamiseksi. Hankkeen toteutusaika on 1.10.2015 - 30.9.2018. Hankkeen kohderyhmänä ovat pitkäaikaistyöttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat. Kostiakeskukseen on saatu luotua matalan kynnyksen kuntoutumispaikkoja, ja hankkeen henkilöstöressurssien avulla pystytään edistämään tämän vaikeasti avoimille työmarkkinoille työllistyvän ryhmän hyvinvointia ja toimintakykyä. Asiakkaille annettavan valmennuksen tavoitteena on asiakkaiden elämänhallinnan tukeminen, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen muun muassa terveellisen ravitsemuksen ja liikunnan pariin ohjaamalla, päihteiden käytön ehkäiseminen ja jatkopolkujen rakentaminen kohti koulutusta, työelämää tai muita pysyviä ratkaisuja. Hankkeessa on tehty

yhteistyötä kunnan liikuntapalveluiden kanssa ja Kostiakeskuksen asiakkaat osallistuivat Terveysliikuntahankkeen puitteissa järjestettyyn ohjattuun liikuntaan kerran viikossa. Toimintamallia on sittemmin jatkettu ja heille on hankittu liikuntapalveluita Kostiakeskushankkeen puitteissa.

Kunnanhallitus päätti kesällä 2014 perinteisen työpajatoiminnan käynnistämisestä. Täten pystyttiin tehostamaan kunnan työllistämistoimintaa, joka siihen asti oli perustunut ns. seinättömään pajatoimintaan. Perinteisellä työpajalla työskentelevät tekevät erilaisia rakentamiseen, remontointiin ja roudaukseen liittyviä tehtäviä. Työpajalle työllistetään palkkatuella ja kuntouttavaan työtoimintaan samanaikaisesti yhteensä noin 10 asiakasta.

Tavoite: Muuttovoittoinen kunta

Kunnan asukasluku on laskenut vuodesta 2010 lähtien. Ongelmana on sekä pieni syntyvyys että tulomuuttoa suurempi lähtömuutto.

Kunnassa valmisteltiin loppuvuoden 2015 aikana elinvoimastrategia 2016–2020, jonka kunnanvaltuusto hyväksyi helmikuussa 2016. Elinvoimastrategialla 2016–2020 tähdätään siihen, että vuonna 2020 kunnan asukasluku on kääntynyt kasvuun. Elinvoimastrategiassa on asetettu konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä vision saavuttamista tukemaan.

Kunnan markkinoinnin määrärahoja lisättiin vuodelle 2016 ja myös henkilöstöresurssit kunnan kehittämis- ja elinkeinopalveluissa kasvoivat elokuussa 2015, kun kunnan elinkeinoasiamies aloitti ja osa kulttuurituottajan työpanoksesta kohdennettiin kehittämistyöhön. Kunnan markkinointia ja näkyvyyttä on lisätty muun muassa osallistumalla messuille, perustamalla kunnan facebook-sivut, uusimalla kunnan visuaalinen ilme sekä toteuttamalla markkinointia eri kanavissa.

Tonttitarjontaa kunnalla on runsaasti eri puolilla kuntaa. Uuden Roholan alueen tontit tulevat myyntiin useammassa vaiheessa, ja ensimmäinen vaihe saataneen rakennusvalmiiksi loppuvuonna 2017. Tommolan asemakaava on valmistumassa kevään 2017 aikana.

Nuorten hyvinvointi

Tavoite: Nuorten hyvinvoinnin parantaminen

Pälkäneen kunta haki keväällä 2015 valtionavustusta starttipajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön. Saadun avustuksen turvin voitiin palkata starttipajaohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä, jotka aloittivat 1.9.2015. Aikaisemmin pälkäneläiset nuoret kuuluivat Kangasalan kunnan etsivien työn piiriin, mutta työn vaikuttavuuden kannalta työntekijä haluttiin omaan kuntaan. Etsivän nuorisotyön kohderyhmänä ovat koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat alle 29-vuotiaat nuoret. Starttipajaohjaajan tehtävä kohdistuu enemmän elämänhallinnan ja koulutusmotivaation kysymyksiin. Toiminta on tärkeää ennaltaehkäisevää työtä ja käytännössä ilman näitä palveluita kohderyhmänä oleville nuorille ei olisi mitään toimintaa tarjolla. Etsivässä nuorisotyössä oli asiakkaina 15 henkilöä vuonna 2015 (1.9. alkaen) ja 31 henkilöä vuonna 2016. Pajalaisia oli 9 henkilöä vuonna 2015 (1.9. alkaen) ja 14 vuonna 2016. Pajapäiviä oli 32 vuonna 2015 (1.9. alkaen) ja 145 vuonna 2016. Kunnan nuorisotyöntekijän ohella myös starttipajaohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä tekevät yksilöohjausta. Koska etsivä nuorisotyö ja starttipajatoiminta on rahoitettu vuosittain haettavalla valtionavustuksella, toiminnan jatkuminen on epävarmaa, mikäli rahoitus lakkaisi.

Kouluterveyskyselystä nousseisiin kehittämiskohteisiin on paneuduttu myös toteuttamalla omia

tarkentavia kyselyitä esimerkiksi lukiossa. Omien kyselyiden tulokset eivät kaikilta osin ole yhteneväisiä kouluterveyskyselyn tuloksien kanssa, vaan omien tiedonkeruiden mukaan tilanne nuorten kohdalla on parempi.

Yhteisöllinen oppilashuolto toimii jokaisessa koulussa. Varsinkin isommissa kouluissa toiminta on systemaattista ja asioihin pystytään tätä kautta tarttumaan. Myös nuorisotyö on ollut mukana moniammatillisissa työryhmissä, joissa nuorten asioita on käsitelty. Lasten ja nuorten yhteistyöverkosto, jossa mukana ovat myös järjestöjen edustajat, kokoontuu kaksi kertaa vuodessa.

Pälkäneellä jokaiselle pälkäneläiselle nuorelle tarjotaan kesätyöpaikka kerran joko kunnasta tai paikallisesta yrityksestä. Tämä on hieno mahdollisuus nuorelle tutustua työelämään ja alkaa kerryttää työkokemusta.

Nuorisotyö on järjestänyt nuorille monenlaista vapaa-ajan toimintaa. Nuorisotilat toimivat sekä Onkkaalassa että Luopioisissa. Lisäksi on järjestetty retkiä ja leirejä. Myös liikunnan harrastamista on tuettu järjestämällä kuljetuksia Sappeelle ja tarjoamalla sählyvuoroja. Nuorisotyöntekijä on pitänyt yläkoulussa ja lukiossa oppitunteja muun muassa itsetuntoon, päihteisiin, sosiaaliseen ryhmäytymiseen ja etiikkaan liittyen. Myös Anna Tapion koululla on pidetty "Pienryhmissä etiikkaa" - tunti sekä järjestetty "Hyvinvointipäivät". Diskoja on pidetty sekä alakoululaisille että yläkoululaisille.

Tavoite: Nuorten osallisuus

Nuoret ovat suunnitelleet nuorten vaikuttamiselle oman Nuorten ääni -leimasimen, joka on otettu käyttöön. Logo leimataan esimerkiksi asiakirjoihin, joihin liittyvään päätöksentekoon nuoret ovat päässeet vaikuttamaan tai jotka ovat lähteneet vireille nuorten aloitteesta. Vuonna 2015 järjestettiin Päättäjät kohtaa nuoret -parlamenttipaja, jolla pyrittiin lisäämään nuorten ja kunnan päättäjien välistä keskustelua ja tiedonvaihtoa. Vuonna 2016 kunnanhallitus ja lautakunnat laativat nuorille kysymyksiä, joihin nuoret ovat pienryhmissä vastanneet. Nuorisotyöntekijä on käynyt kunnanhallituksessa ja lautakunnissa esittelemässä nuorten vastaukset.

Nuorten vaikuttamiskanavaksi on otettu käyttöön sosiaalista mediaa hyödyntävä nettisivusto (nuortenpalkane.fi), jolle kerätään nuoria kiinnostavaa materiaalia ja jolle nuoret tuottavat itsekin materiaalia. Tarkoitus on tehdä vaikuttaminen nuorille mahdollisimman helpoksi keräämällä tietoa ja mielipiteitä sieltä, missä nuoret jo valmiiksi ovat ja näin herätellä heidän mielenkiintoaan vaikuttamiseen. Nuoret ovat itse olleet myös suunnittelemassa vaikuttamiskanavaa.

Lapsia ja nuoria on osallistettu myös kunnan markkinointiin. Syksyllä 2015 Kostian koulun oppilaat suunnittelivat mainoksen Pälkäneestä maantielle. Lasten piirroksista valittiin muutama työ, joiden pohjalta Helmikkalan liikenteen linja-autoon teetettiin Pälkäne-aiheiset teippaukset. Kouluja pyydettiin myös osallistamaan oppilaita elinvoimastrategiatyöhön siten, että oppilaille annettiin aiheeksi kirjoittaa tai piirtää teemasta Parasta asuinympäristösi. Kesällä 2016 kuvattiin kunnan markkinointivideo, jossa pääosassa olivat 12 pälkäneläistä lasta kertomassa, millaista Pälkäneellä on asua ja mikä omassa kunnassa on parasta.

Ikäihmisten hoito ja asuminen

Tavoite: Ikäihmisten hoito ja hoiva

Pälkäneen yli 75-vuotiaiden palvelurakenne:

	Valtakunnallinen tavoite 2017	Pälkäne 2016
75 vuotta täyttäneiden kuntalaisten osuus kunnan koko väestöstä		12,3 % (816) koko väestö 6 624
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	91 - 92	90,4 (738)
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	13 - 14	12,4 (14,7 % Kostiakoti)
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä	6 - 7	3,0 (22)
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä	6 - 7	6,4 (52)
Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä	2 - 3	3,2 (26)
Ympäri vuorokautinen hoito yhteensä	8 - 10	9,6 (78)

Palvelukeskus Harjutuulen Onnela-osasto on muutettu laitoshoidosta tehostetuksi palveluasumiseksi ja Kuusela lyhytaikaishoito-osastoksi. Laitoshoitoa tarjoavan Mäntylä-osaston osalta on tehty selvitys sen muuttamisesta tehostetun palveluasumisen yksiköksi, mutta saneerauksen kustannukset nousisivat niin korkeiksi, että muutostöitä ei ole tarkoituksenmukaista lähteä toteuttamaan. 2019 alusta Suomessa pitäisi tulla voimaan uusi maakuntiin perustuva hallintomalli, jolloin sosiaali- ja terveysala kaikkineen siirtyy maakuntahallinnon alaisuuteen. Kunnanvaltuusto on maaliskuussa 2017 päättänyt antaa soteen liittyvistä epävarmuustekijöistä johtuen kunnan viranhaltijoille valtuudet neuvotella Kangasalan kunnan kanssa palvelukeskus Harjutuulen vuokrasopimuksen päättämisestä vuoden 2018 alkuun mennessä tai asukastilanteen perusteella päättämisen siirtymäajasta siten, että vuokrasopimus päätettäisiin vuoden 2018 toukokuun loppuun mennessä.

Attendo on perustamassa tehostetun palveluasumisen yksikön Lastenlinnan alueelle, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2017 aikana.

Tavoite: Senioritalon rakentaminen.

Senioritalon sijaintipaikka Onkkaalassa on selvillä ja voimassaoleva asemakaava mahdollistaa rivitalomuotoisen senioritalon rakentamisen tontille. Kunta on tehnyt sopimuksen yhteistyökumppanin kanssa, joka selvittää toteuttamiskelpoisinta ratkaisua sekä eri asumismuotovaihtoehtoja (kerrostalo tai rivitalo). Asia etenee kevään 2017 aikana. Senioritalon tarpeesta on tehty useampi kysely kuntalaisille ja tietoa välitetty esimerkiksi eläkeläisyhdistysten kautta.

Vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteossa

Tavoite: Vaikutusten ennakoarviointimenettelyn käyttöönotto

Kunnassa on syksyllä 2016 otettu käyttöön päätöksenteon tukena vaikutusten ennakoarviointi (EVA) sekä yritysvaikutusten arviointi (YRVA). Vaikutusten arviointi tehdään päätösvalmistelussa silloin, kun päätöksillä on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon, yrityksiin ja/tai talouteen. EVAsta ja YRVAsta on järjestetty koulutus viranhaltijoille ja esittelijöille, jotka päätöksiä valmistelevat ja esittelevät. EVA on tähän mennessä tehty koskien taloushallinnon palveluiden järjestämistapaa sekä EVA ja YRVA koskien valokuituverkon rakentamista.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Kuntalain (410/2015) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Pälkäneellä pyritään luomaan puitteet, jotta kaikenikäisten kuntalaisten on mahdollista tehdä terveellisiä valintoja ja pitää hyvinvoinnistaan huolta.

Vuodesta 2019 alkaen maakunnat vastaavat kaikkien julkisten sosiaali- ja terveystalouden palveluiden järjestämisestä alueellaan. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien ja sote-alueiden yhteinen tehtävä. Vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla, koska hyvinvointi ja terveys ovat yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kuntien hoitamiin tehtäviin. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on ennen kaikkea ennaltaehkäisevää työtä. Erittäin tärkeää on, että jatkossa sote-alueilta saadaan kuntiin riittävästi asiantuntemusta kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn tueksi.

Hyvinvointi koostuu useista eri osatekijöistä ja siksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyössä poikkihallinnollisella yhteistyöllä on suuri merkitys. Hyvinvoinnin ja terveyden näkökulman tulisi olla mukana kaikilla toimialoilla kaikissa asioissa.

Terveellisten elämäntapojen omaksuminen lähtee jo lapsuudesta. Siksi on erittäin tärkeää vaikuttaa jo varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta lähtien siihen, että terveyseroja ei pääse syntymään. Varhaiskasvatus, koulu, neuvola sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto tavoittavat käytännössä kaikki ikäryhmän lapset ja nuoret ja voivat edesauttaa terveellisten elintapojen omaksumista. Myös liikuntapalvelut, tekninen osasto ja kolmannen sektorin toimijat ovat tärkeitä terveellisten elintapojen mahdollistajia.

Pälkäneläisillä nuorilla on kouluterveyskyselyn perusteella todettu olevan moninaisia ongelmia verrattuna nuoriin vertailukunnissa. Pitkittyessään ongelmat pahenevat ja kasaantuvat, joten puheeksi ottaminen ja varhainen puuttuminen ovat tärkeitä. Varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunta ovat vanhempien tukena heidän kasvatustyössään. Kunnassa toimii myös moniammatillisia tiimejä, jotka tarjoavat asiantuntemusta ratkaisujen löytämiseen.

Työikäisten kohdalla huolestuttavaa on pitkäaikaistyöttömyys sekä yli 50-vuotiaiden työttömyys.

Työttömyyden pitkittyessä on entistä vaikeampi työllistyä avoimille työmarkkinoille. Kuntouttava työtoiminta ja palkkatuettu työllistäminen ovat keinoja ylläpitää ja kohentaa näiden ryhmien työ- ja toimintakykyä sekä lisätä sosiaalista osallisuutta. Kunnan työllisyyspalveluissa annetaan tukea ja neuvontaa jo työttömyyden alkaessa. Työllisyyttä pyritään lisäämään myös kehittämällä yhteistyötä elinkeinopalveluiden, työllisyyspalveluiden ja yrittäjäyhdistysten välillä.

Pälkäneellä sairastavuus on koko maata ajatellen keskimääräistä korkeammalla tasolla. Työikäisen väestön ns. elintasosairauksiin pystytään vaikuttamaan ennaltaehkäisevällä työllä esimerkiksi elintapaohjausta tehostamalla ja luomalla puitteet omaehtoiselle itsestä huolehtimiselle.

Myös ikäihmisten hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja omatoimisuuden ylläpidossa hyvät elintavat ovat ratkaisevia. Viihtyisä lähiympäristö motivoi myös ikäihmisiä liikkumaan, mikä voi estää liikkumisvaikeuksien kehittymistä, mutta auttaa myös sairauksien hallinnassa. Myös kulttuuriharrastukset lisäävät elämänsisältöä. Taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta tulisi parantaa viemällä ne osaksi ihmisten arkea huomioiden myös kylien asukkaat.

Väestö ikääntyy, ja terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Palveluita kehittämällä ja iäkkäiden parissa toimivien osaamisen kehittämällä mahdollistetaan omassa kodissa asuminen mahdollisimman pitkään.

Kuntalaisten hyvinvointia ei voida kehittää pelkästään kunnan omilla toimenpiteillä, vaan siihen tarvitaan kuntalaisten omaa halua ja yhteistyötä myös paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa. Siksi asioita pyritään tekemään yhdessä ja kuunnellen palvelunkäyttäjien näkemyksiä ja kehittämisideoita.

Kunnan hyvinvointityöryhmässä on valittu hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 painopisteiksi:

1. Hyvinvointia edistävä ympäristö ja kuntalaisten tukeminen omaehtoisessa terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisessa
2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen
3. Osallisuuden lisääminen ja aktiivisen arjen rakentaminen yhdessä

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 - 2020

Terveellisten valintojen mahdollistaminen väestölle on tärkein keino kaventaa terveyseroja. Mitä aikaisemmin mahdollistetaan terveelliset valinnat ja puututaan ongelmiin, sitä enemmän voidaan vaikuttaa väestöryhmien välisiin terveyseroihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Hyvinvoinnin ja terveyden kannalta tärkeiden palveluketjujen saumaton kokonaisuus tukee terveyserojen kaventamiseen tähtäävää työtä. Tärkeätä on vaikuttaa ennalta ehkäisevästi, mutta samat toimenpiteet tukevat myös sairastuneiden arjessa pärjäämistä, vähentävät komplikaatioita ja palvelutarvetta.

Sote- ja maakuntauudistuksen jälkeenkin kuntien vastuulle jää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä. Työtä vahvistamaan kunnille on suunniteltu hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskertoimeen (Hyte) perustuvaa kannustinmallia valtionosuuksiin. Hyte-kertoimeen valittaisiin indikaattoreita, joihin kunta pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan. Palkitsemisen lähtökohtana olisi kunnan väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan muutos, ja kuntaa palkittaisiin saavutetuista tuloksista, ei yksittäisistä toimenpiteistä.

Laajan valtuustokautta koskevan hyvinvointikertomuksen lisäksi jatkossa valtuustolle raportoidaan vuosittain kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kehityksestä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Raportti sisältää myös vuosittaisen hyvinvointisuunnitelman, jossa asetetaan vuosittaiset tavoitteet, konkretisoidaan toimenpiteet ja määritetään vastuutahot. Hyvinvointisuunnitelman laadinta kulkee rinnakkain talousarvion valmistelun kanssa, jotta toimenpiteiden toteutukselle pystytään varaamaan riittävät resurssit ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet saadaan osaksi kunkin osaston toiminnallisia tavoitteita.

Luvussa 7 on taulukkomuodossa Pälkäneen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2017–2020, joka on laajan hyvinvointikertomuksen ydinosa. Hyvinvointisuunnitelma rakentuu keskeisistä painopisteistä, niiden tavoitteista, toimenpiteistä tavoitteiden saavuttamiseksi ja toimenpiteiden vastuutahoista sekä toimenpiteitä mittaavista arviointimenettelyistä ja indikaattoreista.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kunnanvaltuusto on 10.12.2012 hyväksynyt Pälkäneen kunnan strategian 2013–2018. Siinä on kunnan visioksi määritelty: Pälkäne on vireä maaseutukunta, jossa yhdistyvät elinvoimaiset kylät, turvallinen ja puhdas asuinympäristö, ihmisläheiset palvelut sekä monimuotoinen yrittäjyys.

Pälkäneen kunnan arvot ovat:

1. Elävä ja toimiva maaseutumaisuus
2. Demokratia ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet
3. Luovuus ja ennakkoluulottomuus taloudellisen ja kestäväen kehityksen voimavarana.

Kunnan missio eli tehtävä strategian mukaan on: Pälkäneen kunta tarjoaa kuntalaisilleen hyvinvointia ja tasapuolista kohtelua. Kunta edistää toimillaan yhteisöllisyyttä ja hyvän elämisen ehtoja.

Elinvoimastrategia 2016–2020 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 8.2.2016. Elinvoimastrategian valmisteluun osallistettiin laajasti kuntalaisia, vapaa-ajanasukkaita, yrittäjiä, luottamushenkilöitä, kolmannen sektorin edustajia sekä seurakunnan ja kunnan työntekijöitä. Strategiassa on asetettu konkreettisia tavoitteita, joita tullaan valikoidusti nostamaan kunnan talousarviotavoitteiksi. Strategian päätavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Kansalliset ja alueelliset hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat on listattu kattavasti [Pirkanmaan alueelliseen hyvinvointikertomukseen 2017-2020](#).

Kuntastrategia (kv 10.12.2012)

Elinvoimastrategia 2016-2020 (kv 8.2.2016)

Pälkäneen kunnan kotouttamisohjelma 2016-2020 (kv 15.6.2016)

Vanhuspalvelujen kehittämissuunnitelma 2014-2020 (kv 28.8.2014)

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2015-2020 (kv 11.2.2015)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2020 (sisältyy hyvinvointikertomukseen)

Varhaiskasvatussuunnitelma

Pälkäneen varhaiskasvatuksen turvallisuussuunnitelma

Esiopetussuunnitelma

Pälkäneen kunnan esiopetusyksiköiden oppilashuoltosuunnitelma

Opetussuunnitelma

Pälkäneen peruskoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

Lukion opiskelijahuoltosuunnitelma

Nuorisotyön perussuunnitelma

6 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2020

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on väline, jolla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Tavoitteena on kehittää niitä palveluita, joiden avulla voidaan antaa varhaista tukea näille kohderyhmille. Samalla hyvinvointisuunnitelmaa on haluttu viedä aiempaa enemmän yhteisölliseen suuntaan ja hakea täten kunnalliselle toiminnalle tukea ja laajennusta kolmannen sektorin toimijoilta. Suunnitelmaa on tehty yhdessä kunnan ja kolmannen sektorin kanssa.

Edellinen suunnitelma vuosille 2014–2016 tehtiin Kangasalan ja Pälkäneen kuntien yhteistyönä. Nyt on palattu jälleen Pälkäneen oman suunnitelman laadintaan. Tällä tavoin on voitu selkeämmin kohdentaa ja kirjata ne tavoitteet, toimenpiteet ja resurssit, jotka ovat mahdollisia Pälkäneellä. Kangasalan kunta kuitenkin vastaa sosiaali- ja terveystalouksista aina vuoteen 2019 saakka, joten suunnitelman laadinnassa ovat olleet mukana myös heidän edustuksensa.

6.1 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lähtökohdat ja toteutus

Hyvinvointisuunnitelman lainsäädännölliset lähtökohdat tulevat lastensuojelulaista (417/2007) sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaista (1287/2013).

Lastensuojelulaki edellyttää kirjaamaan suunnittelukaudelle tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta, hyvinvointia edistävästä ja ongelmia ehkäisevästä toimista ja palveluista sekä lastensuojelun tarpeesta ja siihen varattavista voimavaroista. Suunnitelmaan tulee niin ikään sisällyttää

tiedot lastensuojelun palvelujärjestelmästä sekä yhteistyön järjestämisestä eri palvelun tuottajien välillä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää sisällyttämään suunnitelmaan opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvion opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävistä palveluista sekä toimet joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja varhaista tukea. Pälkäneen kunnan opiskeluhoitosuunnitelma on tämän asiakirjan liitteenä.

Pälkäneen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on toteutettu laajan ohjausryhmän yhteistyönä. Ohjausryhmän toimesta tehtiin eri ikäryhmille suunnattu kysely, jonka avulla kartoitettiin, mitkä asiat tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia Pälkäneellä. Mitkä asiat ovat uhkana hyvinvoinnille ja miten asioita/palveluita tulisi muuttaa ja kehittää, jotta pälkäneläiset lapset ja nuoret voisivat paremmin? Kysely toteutettiin monikanavaisesti ja osin sähköisen viestintäjärjestelmän Wilman avulla, jolloin myös oppilaiden vanhemmat saivat vastata kyselyyn. Osittain tämä toimenpide toteutettiin haastatellen ja keskustellen, näin esimerkiksi meneteltiin päiväkotikäisten lasten kanssa. Ohjausryhmä toteutti lisäksi kuntalaistilaisuuden, jossa oppimiskahvilan keinoin työstettiin kyselyn avulla saatuja tuloksia eteenpäin. Näitä toimenpiteitä on hyödynnetty lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2017–2020 laadinnassa.

Pälkäne ja Kangasala osallistuvat perhepalveluiden kehittämiseen Pirkanmaan Pippuri-hankkeessa, jossa perhepalveluita rakennetaan osana sosiaali- ja terveysministeriön toteuttamaa kärkihanketta. Pirkanmaan Pippuri -hankkeen päätavoite on, että tulevaisuudessa lasten, nuorten ja perheiden palvelut tuotetaan alueellisesti integroituna kokonaisuutena.

6.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman visio ja strategiset tavoitteet

Visio:

TURVALLINEN LAPSUUS JA NUORUUS - HYVÄLLÄ YHTEISTYÖLLÄ

Strategiset tavoitteet:

- Vanhemmat vastaavat lasten ja nuorten kasvusta ja kehityksestä sekä heitä tuetaan kasvatustehtävässä
- Lapset ja nuoret osallistuvat, aikuiset kuuntelevat heitä ja ottavat heidän mielipiteensä huomioon
- Lasten ja nuorten kasvuympäristö on fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallinen
- Toimintamme on oikea-aikaista, ennaltaehkäisevää yhteistyötä ja varhaista tukemista
- Lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia edistävä ja korjaava toiminta on riittävää ja laadukasta

6.3 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat periaatteet

Osallisuus

Osallisuudella tarkoitamme sitä, että tarjottavia palveluja suunnitellaan ja toteutetaan lapsi-, nuori- ja perhelähtöisesti. Lapsia ja nuoria tulee ohjata ja auttaa vaikuttamaan itseään ja elinympäristöään koskeviin päätöksiin tässä hetkessä. Osallisuuden kanavia on monia, joita voidaan hyödyntää. Sellaisia ovat muun muassa koulujen oppilaskunnat, nuorten vaikuttamiskanavat ja muut yhteisöt, joissa toimimme. Osallisuuden vahvistaminen ja tukeminen on samalla askel tulevaisuuteen ja kansalaisuustaitojen kehittämiseen.

Päätöksentekijöiden, päätösten valmistelijoiden, virkamiesten ja työntekijöiden tulee antaa lapsille ja

nuorille tietoa heitä itseään koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä sekä kuulla heidän näkemyksiään. Lasten ja nuorten toivomukset tulee ottaa huomioon ja rohkaista heitä esittämään mielipiteitä yhteisistä asioista ja palveluista.

Osallisuus on hyvin pitkälle kokemuksellista. Osallisuutta on olla ja kokea olevansa osa jotakin yhteisöä sekä kokemus aidosta mahdollisuudesta vaikuttaa itseään, lähiyhteisöään ja yhteiskuntaa koskeviin asioihin. Dialogisessa vuorovaikutuksessa parhaimmillaan kehitetään yhdessä ymmärrystä siitä, mitä kukin asioista ajattelee ja haetaan yhteisiä keinoja toimintaan erilaisissa tilanteissa ja ratkaisujen löytämiseksi.

Varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä työ lasten ja nuorten kasvuympäristöissä

Hyvinvointisuunnitelman periaatteena on, että lasten ja nuorten keskeiset kasvu- ja kehitysympäristöt, joita ovat koti, päivähoito, koulu, vapaa-ajan ympäristöt ja harrastukset, tukevat heidän tervettä kehitystään ja hyvinvointiaan mahdollisimman hyvin.

Varhaisen tuen saamisessa ja ennaltaehkäisevässä työssä on varmistettava, että monialainen yhteistyö toimii ja siitä saatava hyöty saadaan kohdistumaan lapsen ja nuoren päivittäiseen elämään. Tällöin yhteistyölle on luotava sellaiset edellytykset, että tukea voidaan tarjota joustavasti ja riittävän aikaisin. Erityistason palvelut on suunnattava tukemaan peruspalveluita, jolloin monialaisen yhteistyön hyöty saadaan parhaiten kohdentumaan lapsen ja nuoren päivittäiseen elämään.

Arjen sujuvuuden tukeminen on keskeistä lasten ja nuorten kanssa toimittaessa ja siksi on tärkeää etsiä tapoja tukea onnistunutta arkea. Lapsen ja nuoren arjessa toimivien aikuisten tukeminen on keskeistä ja sitä on tehtävä koulutuksin ja ohjaustoimin.

Toimivat palvelut

Lasten ja nuorten keskeinen kasvuympäristö on oma koti. Varhaiskasvatuksesta muodostuu pienelle lapselle toinen tärkeä kasvuympäristö. Alle kouluikäisen lapsen ja hänen perheensä muita palveluita ovat muun muassa äitiysneuvola ja lastenneuvola. Osa perheistä saa myös sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluja, kuten perhetyön, perheneuvolan sekä erilaisia terapiapalveluja.

Varhaisvuosien jälkeen esiopetus ja koulu muodostavat pitkäaikaisen kasvuympäristön lapselle ja nuorelle. Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut, terveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut ovat koululaisten ja opiskelijoiden saatavilla koulu- ja opiskeluympäristössä. Lapsilla, nuorilla ja perheillä on myös mahdollisuus käyttää nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatoimen sekä kansalaisopiston palveluja. Järjestöillä ja seurakunnilla on tärkeä rooli erilaisten perhepalveluiden järjestämisessä, esimerkiksi kerhotoiminta ja perhekahvilat.

Henkilöstön rekrytoinnissa pyritään sellaiseen ennakkointiin, että henkilöstön vaihtuvuus ei muodostu ongelmaksi lapsen kehitykselle ja oppimiselle.

Periaatteena on, että lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut järjestetään asiakaslähtöisenä palvelukokonaisuutena, jossa toteutuu eri toimialojen ja toimijoiden sekä perus- ja erityispalveluiden yhteistyö. Painopiste on ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen toiminnan kehittämisessä. Tuki kasvuympäristöihin voi olla 1) ennaltaehkäisevää, 2) varhaista, 3) konsultoivaa tai 4) intensiivistä tukea. Periaatteena on, että palvelut toteutetaan avoimesti asianomaisten kesken sekä lasta, nuorta ja perhettä kuunnellen.

Harrastusten tukeminen ja ohjaaminen

Periaatteena on, että lapsia ja nuoria ohjataan erilaisten heitä kiinnostavien ja kehittävien harrastusten pariin. Pälkäneellä on kohtalaisen hyvä tilanne erilaisten harrastusmahdollisuuksien suhteen ja kunnassa tehdään yhteistyötä järjestöjen ja seurakunnan kanssa erilaisten harrastusten tarjoamiseksi eri puolilla kuntaa. Koulujen kerhotoimintaa sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa on kehitetty tukemaan lasten harrastamista ja kehittymistä.

Kirjastolla on useita toimipaikkoja, joten palvelut ovat hyvin saavutettavissa. Kirjastoissa opastetaan koululaisia kirjaston käyttöön, tarjotaan kirjavinkkausta ja pidetään pienille lapsille satutunteja.

Kouluterveyskyselyjen mukaan lapset ja nuoret liikkuvat liian vähän. Pälkäneellä käynnistetään vuonna 2017 Liikkuva koulu -hanke, jossa hyödynnetään erilaisia koulupäivän aikana toteutettavia liikkumisen tapoja ja sitä toteutetaan ohjatusti muun muassa välituntiliikuntana. Tavoitteena on saada liikkumiseen mukaan myös sellaiset lapset ja nuoret, jotka eivät liikkumista harrasta.

Periaatteena on, että harrastukset ovat taloudellisesti saavutettavia. Esimerkiksi liikunnassa tarvitaan kilpaurheilun rinnalle vapaita ja avoimia harrastusryhmiä, jotka lisäävät hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa.

6.4 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

Tämän suunnitelman seurannasta vastaa sama työryhmä, joka on nimetty suunnitelman valmisteluun. Käytännössä työryhmä toimii samalla myös Lapsi- ja perhepalveluiden kärkihankkeen kuntakohtaisena työryhmänä, jonka toimikausi kestää vuodet 2017–2019.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantar ryhmä raportoi vuosittain kunnanvaltuustolle lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kehityksestä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Arviointia tehdään hyvinvointikertomuksen indikaattoreita ja kunnassa sovittuja omia raportointitietoja seuraamalla kunnan tilinpäätöksen yhteydessä.

7 Hyvinvointisuunnitelma 2017-2020

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja siten vaikuttaminen kustannuskehitykseen. Se konkretisoi kunnan terveyden edistämisen koordinaation painopisteet vuosille 2017–2020. Jokaiselle painopisteelle on koottu tavoitteita sekä näille toimenpiteitä, arvioita resurssitarpeiksi ja vastuutahoiksi sekä toteutumisen arviointimenettelyiksi. Nämä on esitetty luvussa 7 taulukkomuodossa.

Kangasalan kunta tuottaa Pälkäneen kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhteistoiminta-alueella. Kangasalan kunnan hyvinvointisuunnitelma koskee näiden palveluiden osalta myös Pälkäneen kunnan asukkaita. Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteita ja toimenpiteitä on siten sisällytetty Pälkäneen kunnan hyvinvointisuunnitelmaan vähäisemmässä määrin, ja tavoitteissa ja toimenpiteissä painottuvat ne, joihin kunta voi omalla toiminnallaan voi vaikuttaa.

Hyvinvointia edistävä ympäristö ja kuntalaisten tukeminen omaehtoisessa terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisessa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit

Taataan hyvät puitteet liikunnan harrastamiselle ja arkiliikunnalle	Kevyen liikenteen väylien ja ulkoilureittien hyvä kunnossapito. Toteutetaan uusia ulkoilureittejä. Panostetaan myös reittien opastukseen. - Tekninen osasto, vapaa-aikapalvelut	Tekninen osasto, liikuntapalvelut. Hyödynnetään hankerahoituksia.	Kuntalaispalautte, uusien reittien ja opastuksen toteutuminen, TEAvisari-tiedonkeruu: Liikunta / voimavarat
	Parannetaan kevyen liikenteen väylien esteettömyyttä esim. madaltamalla reunakiveyksiä. - Tekninen osasto	Tekninen osasto, ELY	Toteutuneet parannukset
	Toteutetaan uusia lähiliikuntapaikkoja. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, tekninen osasto	Uudet lähiliikuntapaikat, TEAvisari-tiedonkeruu: Liikunta / voimavarat
	Kehitetään liikuntavälineiden lainaustoimintaa. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, hyvinvointikoordinaattori	Toimintamalli syntynyt, lainausmäärät
	Kehitetään höntsyliikunnan mahdollisuuksia. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, nuorisotyö, hyvinvointikoordinaattori	Käyttövuorot, osallistujamäärät

Edistetään terveellisiä elintapoja	Toteutetaan Terveysliikuntahanke, jonka avulla tarjotaan mm. liikuntaneuvontaa erityisesti työikäiselle väestölle. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, AVIn avustus	Hankkeen seuranta ja raportointi, TEAvisaritiedonkeruu: Liikunta / Muut ydintoiminnat
	Tuetaan erityisesti pitkään työttömänä olleita/työvoiman ulkopuolella olevia terveellisten elintapojen omaksumisessa. - Yleishallinto	Kostiakeskuksen työntekijät, hyvinvointikoordinaattori	Kostiakeskuksen asiakasseuranta
	Toimivien yhteistyömallien luominen sote-alueen kanssa ja laadukkaiden sote-palveluiden säilyminen. - Kunnan johto	Tehtäväalueet, joilla yhteistyötä sote-palveluiden kanssa	Sote-uudistuksen toteutuminen ja toimintamallit
	Kirjastosta on saatavissa terveyttä ja hyvinvointia käsittelevää aineistoa. - Kirjastopalvelut	Kirjastopalvelut	Aineiston käyttö
	Järjestetään terveyttä ja hyvinvointia tukevia tapahtumia ja tilaisuuksia kuntakeskustan lisäksi myös kylissä. - Vapaa-aikapalvelut, yleishallinto	Liikuntapalvelut, kehittämis- ja elinkeinopalvelut, Kostiakeskus, kirjastopalvelut	Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet

Tuetaan ikäihmisten ja muiden tuen tarpeessa olevien toimintakykyä	Ikäihmisten kotikuntoutuksen toimintatapojen kehittäminen ja juurruttaminen. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Vanhuspalvelut	Kangasalan kunta: RAI-arviointi, kotikuntoutuskäynnit ja tehdyt kuntoutussuunnitelmat
	Osallistutaan hallituksen kärkihankkeeseen, jossa kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Sosiaali- ja terveyspalvelut, hankerahoitus	Kangasalan kunta
	Kotipalveluhenkilöstön ohjaaminen suun terveyden arviointiin ja liikkuvan hammashoitoyksikön käyttö kotiin annettaviin palveluihin. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Sosiaali- ja terveyspalvelut	Kangasalan kunta
Panostetaan ulkoiseen viihtyisyyteen ja siisteyteen	Viheralueiden, puistojen ja leikkikenttien hoito on korkeatasoista. - Tekninen osasto	Tekninen osasto, puutarhuri	Kuntalaispalaute

	Puutarhuritoiminnan vakiinnuttaminen kunnan pysyväksi toiminnaksi. - Kunnan johto, tekninen osasto	Tekninen osasto	Puutarhuri jokavuotisesti palkattuna
Edistetään turvallisuutta	Ennaltaehkäistään ja puututaan ilkivaltaan ja häiriökäyttäytymiseen, esim. kameravalvonta ja asennekasvatus. - Tekninen osasto, sivistysosasto	Tekninen osasto, koulut, nuorisotyö	Katuturvallisuusindeksi, poliisin tilastot (päähtynyt henkilö, häiriökäyttäytyminen ja ilkivalta, tehtävien määrät
	Uusitaan katuvalaistus. - Tekninen osasto	Tekninen osasto	Parantunut valaistus
	Tiestön korkeatasoiset ja oikea-aikaiset hoitotoimenpiteet. - Tekninen osasto	Tekninen osasto	Kuntalaispalautte
	Parannetaan liikenneturvallisuutta sekä konkreettisin toimenpitein että liikennekasvatusta tehostamalla. - Tekninen osasto, sivistysosasto	Tekninen osasto, liikenneturvallisuustyöryhmä, koulut	Liikenneturvallisuustyöryhmän arvio, lasten ja nuorten liikennekäyttäytymisen, liikenneonnettomuus tilastot

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit

Osallisuuden vahvistaminen	Annetaan lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua heitä koskevaan asioiden valmisteluun ja toteuttamiseen esim. oppilaskuntatoiminnan kehittäminen ja yhteisöllinen oppilashuolto - Sivistysosasto	Koulut, koulujen oppilaskuntatyö ja yhteisöllinen oppilashuolto	Koulujen vuosisuunnitelman arviointi ja koulujen oppilashuollon arviointiraportit, TEAvisari - tiedonkeruu: perusopetus / sitoutuminen ja osallisuus
	Nuorten vaikuttamissivuston kehittäminen - Vapaa-aikapalvelut	Nuorisotyö	Käsiteltyjen asioiden dokumentointi ja "Nuorten ääni" - leiman käytön seuranta ja tilastointi, TEAvisari - tiedonkeruu: perusopetus / osallisuus
	Lasten ja nuorten osallistaminen arjessa. - Sivistysosasto	Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulut, seurakunta, yhdistykset	Toimintatapojen systemaattinen kirjaus ja seuranta, TEAvisari - tiedonkeruu: perusopetus / osallisuus
	Annetaan lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua heitä koskevaan kunnalliseen päätöksentekoon ja otetaan työryhmiin nuorten edustus. - Kunnan johto	Kunnan eri tehtäväalueet	Osallistumisen dokumentointi

Varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän työn kehittäminen lasten ja nuorten kasvuympäristössä	Monialaisen yhteistyön tiivistäminen esim. koulujen terveydellisten olojen seuranta - Sivistysosasto, Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Koulut, kouluterveydenhuolto	Seurannan tulokset ja toteutus säännönmukaisesti joka 3. vuosi
	Lasten ja nuorten kanssa keskustellaan sosiaalisen median turvallisesta käytöstä. Asiaa käsitellään myös koulujen vanhempainilloissa. - Sivistysosasto	Koulut, koulukuraattori, varhaiskasvatus, esiopetus	Asian käsittely perusopetuksessa, esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa, TEAviisari-tiedonkeruu: perusopetus / osallisuus
	Jatketaan vanhemmuuden vertaistukiryhmiä, esim. perhekahvilat ja murrosikäisten nuorten vanhempainkahvit. - Kangasalan kunta/ yhteistoiminta-alue, vapaa-aikapalvelut	Perhetyö, nuorisotyö. Resurssit suunnataan yhteistyössä eri sektoreiden, yhdistysten ja seurakunnan kanssa	Toteutumisen arviointi
	Kehitetään etsivän nuorisotyön ja starttipajan toimintamuotoja ja arvioidaan toimintojen vakinaistamista. - Vapaa-aikapalvelut	Nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, starttipaja, hankerahoitukset	Asiakaspäivät ja pajapäivät sekä muu raportointi

	Järjestetään terveysteemapäiviä moniammatillisena yhteistyönä. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Sosiaali- ja terveyspalvelut	Kouluterveyskysely, järjestetyt terveysteemapäivät
	Suun terveyspalveluissa elintapaohjauksen tehostaminen yhteistyössä terveyspalveluiden kanssa. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Terveyspalvelut, suun terveyspalvelut, ravitsemussuunnittelu	Tervehampaisten osuus (5 v., 1 lk, 5 lk, 8 lk)
	Havaitaan lasten ja nuorten tuen tarpeet riittävän ajoissa ja kehitetään henkilöstön varhaisen tuen tarpeen tunnistamisen taitoja. - Sivistysosasto	Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät	Järjestetyt koulutukset, pienryhmät
Varmistetaan toimivat palvelut	Pirkanmaan Pippuri – LAPE (lapsi- ja perhepalveluiden kärkihanke) suunnittelun jalkautus Pälkäneellä tavoitteena toimivien perhepalveluiden turvaaminen ja toteuttaminen alueellisesti integroituna. - Sivistysosasto	Hankkeen toimintaresurssit, Pälkäneen LAPE-ryhmä ja hankeorganisaatio	SoTe -uudistus v. 2019

Lasten terveystarkastusten toteutus alle kouluikäisten ja kouluikäisten piirissä kattavasti esim. hyvinvointineuvolamallin kehittäminen. Terveystarkastusten toteutus koululaisten parissa säännönmukaisesti. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Sosiaali- ja terveystarkastukset	Kouluterveyskyselyt, terveystarkastukset
Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen suunnitelmallinen ja asiantunteva toiminta sekä saatavuuden turvaaminen. - Sivistysosasto	Esiopetus, koulut, kouluterveydenhuolto	Arviointikertomukset
Lasten painonkehityksen seuranta ja ravitsemus- ja liikuntaohjauksen tehostaminen. Tarjotaan ennaltaehkäisevää ja korjaavaa tukea. - Kangasalan kunta / yhteistoiminta-alue	Sosiaali- ja terveystarkastukset	Kouluterveyskyselyt, terveystarkastukset

	Pyritään vähentämään henkilöstön vaihtuvuutta esim. rekrytoinnit ja ennakointi. - Sivistysosasto	Koulut, esiopetus, varhaiskasvatus	Henkilöstön vaihtuvuus
Harrastusten tukeminen ja ohjaaminen	Harrastusmahdollisuuksien kattava esittely ja seuranta. - Vapaa-aikapalvelut, seurakunta, yhdistykset	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, seurakunta, yhdistykset	Harrastajaindikaattorit ja palautteen keruu
	Uuden lähiliikuntapuiston käyttöönotto. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, nuorisotyö, hankerahoitus	Lähiliikuntapuisto valmistunut
	Liikkuva koulu - hankkeen käynnistäminen kaikissa kouluissa - Koulut ja hankkeen ohjausryhmä	Koulut, AVIn avustus	Hankeraportointi, TEAviisari-tiedonkeruu: perusopetus ja liikunta / muut ydintoiminnat
	Vapaaoppilaspaikkojen palauttaminen taiteen perusopetukseen - Sivistysosasto	Kulttuuripalvelut, Valkeakoski-opiston, kansalaisopistotoiminnan rahoitus	Vapaaoppilaspaikkojen lukumäärä
	Liikuntakeskus palvelemaan lasten ja nuorten liikkumista - harrastustakuu. - Vapaa-aikapalvelut	Liikuntapalvelut, nuorisotyö	Liikuntakeskuksen käyttöasteen seuranta ja palvelujen kohdennus

	Ohjataan lapsia ja nuoria aktiiviseen kirjaston käyttöön esim. tehostettu kirjavinkkaus yläkoululaisille, lukunurkat nuorisolle, välinelainausta lähiliikuntapuistoon. - Sivistysosasto, kirjastopalvelut	Kirjasto, varhaiskasvatus, esiopetus, koulut, hankerahoitus	Vinkkausten ja käyttöopastusten seuranta, hankearviointi

Osallisuuden lisääminen ja aktiivisen arjen rakentaminen yhdessä

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Edistetään yhteistyötä paikallisten yhteisöjen ja kuntalaisten kanssa	Varmistetaan eri ikäryhmien harrastusmahdollisuudet yhteistyössä yhdistysten kanssa. - Vapaa-aikapalvelut, yhdistykset	Liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, nuorisotyö, yhdistykset	TEAvisari-tiedonkeruu: liikunta / osallisuus
	Valkeakoski-opiston kurssitarjonnassa lähidemokratian käyttöönotto toimintamallina. - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut, Valkeakoski-opisto	Toimintamalli käytössä
	Kehitetään yhdistysavustusjärjestelmää tukemaan paikallista kehittämistä ja lisäämään vaikuttavuutta. - Yleishallinto	Kehittämis- ja elinkeinopalvelut, vapaa-aikapalvelut, tekninen osasto	Uudistettu toimintamalli

	Osallistetaan kuntalaisia palveluiden kehittämiseen. - Kunnan johto, kaikki osastot	Kaikki tehtäväalueet	Järjestetyt tilaisuudet, kyselyt, kuntalaisfoorumit, asiakasraadit, TEAvisari-tiedonkeruu: osallisuus
Taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantaminen	Kulttuuritapahtumien toteutus kylissä ja taajamien reuna-alueilla sekä toimintamallin kehittäminen taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut, Kulttuuria lähelle - hanke	Hankkeen raportointi, toteutuneet tapahtumat, toimintamalli
	Suunnitellaan toimintamalli, miten kulttuuripalvelut saataisiin vietyä kotisairaanhoidon. - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut, vanhuspalvelut	Toimintamalli luotu
	SuomiSata - juhlavuoden toteutus yhdessä kolmannen sektorin kanssa ja yhteistyön juurruttaminen myös tuleviin tapahtumiin. - Vapaa-aikapalvelut	Kulttuuripalvelut	Yhteistyön malli ja toimivuus
	Tuodaan taidetta ja kulttuuria ihmisten arkeen. - Yleishallinto	Kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus, esiopetus, koulut, Kostiakeskus, hyvinvointikoordinaattori	Esillä olleet työt, toteutuneet näyttelyt

Työllisyyden ja osallisuuden lisääminen	Työpaikkojen määrän kasvattaminen yhteistyössä yrittäjähdistysten kanssa ja uusien yritysten synnyn edesauttaminen. - Yleishallinto	Työllisyyspalvelut, elinkeinopalvelut, yrittäjähdistykset	Työpaikkojen määrä, uusien yritysten määrä, yhteistyömalli yrittäjähdistysten kanssa
	Työttömien ohjaaminen, aktivoiminen, työ- ja toimintakyvyn edistäminen. - Yleishallinto	Työllisyyspalvelut, Kostiakeskus, starttipaja	Työttömyysaste, aktivointiaste

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty kunnanvaltuustossa 6.4.2017.

8 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointikertomus 2017-2020 kokonaisuudessaan löytyy Pälkäneen kunnan kotisivuilta www.palkane.fi.

Pälkäneen kunnan hyvinvointityöryhmä:

Tuomas Hirvonen, hallintojohtaja, puheenjohtaja

Mauri Nest, sivistystoimenjohtaja

Matti Vesava, tekninen johtaja

Juha Forsman, varhaiskasvatuksen päällikkö

Seija Snäkin-Laitinen, ruokahuolto- ja siivouspäällikkö

Petri Ketola, liikunta- ja vapaa-aikasihteeri

Hannu Niukkanen, ympäristönsuojelusihteeri

Marketta Vaismaa, kulttuurituottaja

Panu Raivio, työllisyyskoordinaattori

Minna Rauas, nuorisotyöntekijä

Susanna Kaisko, vs. avoterveydenhuollon osastonhoitaja, Kangasalan kunta

Salla Laiho, vanhuspalveluiden sosiaalityöntekijä, Kangasalan kunta

Terhi Virtanen, avoterveydenhuollon osastonhoitaja, Kangasalan kunta

Mia Sorri, hyvinvointikoordinaattori, hyvinvointityöryhmän sihteeri

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa 2017-2020 valmistelleen työryhmän jäsenet:

Kangasalan kunta

Susanna Kaisko, vs. avoterveydenhuollon osastonhoitaja

Tessa Tuukkanen-Salovesi, johtava sosiaalityöntekijä

Reija Siitonen, perhetyöntekijä

Päivi Jokilaakso, kouluterveydenhoitaja

Pälkäneen kunta

Mauri Nest, sivistystoimenjohtaja, puheenjohtaja

Minna Rauas, nuorisotyöntekijä, sihteeri

Kirsi Andrejeff-Keränen, koulukuraattori

Juha Forsman, varhaiskasvatuksen päällikkö

Sari Halonen, rehtori

Tiia Hyttinen, vs. koulupsykologi

Petri Ketola, liikunta- ja vapaa-aikasihteeri

Mikko Nislin, koulunjohtaja

Kirsi Purola, etsivä nuorisotyöntekijä

Panu Raivio, työllisyyskoordinaattori

Jan Salmi, rehtori

Mia Sorri, kehittämisspällikkö, hyvinvointikoordinaattori

Marketta Vaismaa, kulttuurituottaja

Sivistyslautakunta

Mirva Kittilä, puheenjohtaja

Rita Poutanen, jäsen

Yhteistyötahot

Juha Kankaristo, Pälkäneen seurakunta

Marja Lepistö, Pälkäneen seurakunta

Senni Nissilä, Pälkäneen seurakunta

Carita Lindholm, Pälkäneen soroptimistit

Eija Lankinen, MLL:n Luopioisten osasto

9 Suunnitelman hyväksyminen

Kunnanhallitus 30.3.2017 § 86

Kunnanvaltuusto 6.4.2017 § 17